

Az Erdélyi Magyar Hirügynökség híreiAz idén már nem jelenhetett meg magyar ábécéskönyv Romániában

Az idei tanévben már nem adtak ki magyar nyelvű ábécéskönyvet. A tanügyi hatóságok a tanítóknak azt az utasítást adták, hogy az oktatásban a román nyelvű ábécéskönyvet használják.

Ezzel egyidőben--központi rendeletre--minden erdélyi megyében felszámolták a tanítók magyar nyelvű módszertani körét. /1986 XI. 25/

A kolozsvári sztrájkokat követően eltűnt 25 munkás

Kolozsvárott november folyamán a november 1-én életbeléptetett élelmiszerkorlátozások és fizetéscsökkentések miatt több nagyüzemben sztrájkoltak a munkások. A munkabeszüntetéseket követően a hatóságok

igen engedékenynek mutatkoztak. A Tehnofrig nevű gyárból viszont eltávolították azokat a magyar nemzetiségű munkásokat, akiket a sztrájk szervezésével gyanúsítottak.

Most érkezett jelentések szerint a Nehézipari Gépgyárból /CUG/, a sztrájkot követő egy-két hét alatt mintegy huszonöt munkás tűnt el. Kolozsvár-szerte letartóztatásokról beszélnek. A városi hatóságok nem hajlandók nyilatkozni az ügyről. Annyi azonban bizonyos, hogy erről a huszonöt emberről hozzátartozóik azóta nem tudnak semmit. /1986 XI. 25./

Román utcanévek Marosvásárhelyen

November második hetében Marosvásárhelyen megkezdődött a még létező magyar, vagy magyar vonatkozású utca-névek románosítása. Erre az intézkedésre az 1986 szeptember 29-én kibocsájtott, 14-es számú megyei szintű határozat értelmében került sor, mely a minisztertanács 386/1977-es dekrétumára hivatkozik.

A megváltoztatott utcanévek listája a következő:

Az utca neve	Az utca új neve
Vörösmarty	Marasti
Táncsics	Plevna
Kistemplom-tér	Memorandului
Téka	Pades
Kriza János	Bobilna
Kossuth	Calarasilor
Holtmaros	Solidaritatii
Ady Endre	Rovinari
Ritus	Moresti
Ütös	Duzilor

Marosvásárhelyen a Dózsa Györgyről és Kinizsi Pálról elnevezett utcákat már régebben Gheorghe Doja és Paul Chinezu utcaként szerepeltetik.

Ezeknek az utcáknak a lakóit a rendőrség felszólította, hogy záros határidőn belül és 300 lei illeték lefizetése mellett ki kell cseréltessék személyi azonossági irataikat. /1986 XI. 26./

A bukaresti kormány a románok erdélyi letelepedését a jövőben is ösztönözni szándékozik

1987-ben Bukarest új módszerekkel kívánja szorgalmazni román illetőségű egyének letelepedését Erdélyben. Ez tűnik ki azokból a programokból, amelyeket a Párt Központi Bizottsága, a Belügyminisztérium és a Tanügyminisztérium illetékesei, az elmúlt év végén közösen dolgoztak ki.

A Belügyminisztériumhoz közelálló körök információi szerint minden Öromániából Erdélybe telepedő román az államtól 15,000 és 30,000 lei közötti, úgynevezett letelepedési segélyre tarthat igényt.

Mint többször jeleztük, a román nemzetiségű állampolgárok Erdélybe történő betelepítésével a rezsim a magyar nemzetiség demográfiai egységének megbontását kívánja elérni. /1987 I. 4./

Romániában szinte minden magyar nyelvű felirat eltűnt

Egy 1986 novemberében kelt belső rendelet értelmében Romániában immáron minden magyar nyelvű felirat eltűnt. Kötelezték a közigazgatási szerveket, különösen az iskolákat, könyvtárakat, sőt az erdélyi emlékművek gondnokait is, hogy mind a reájuk bízott épületek belsőjében, mind pedig azok külső faláról távolítsanak el mindennemű magyar feliratot.

Egyelőre még a Kolozsvári Magyar Színházon s egyes egyházi épületeken ugyan olvasható magyar felirat, de ezeknek sem lehet túl nagy jövőt jósolni. Ezt látszik igazolni az is, hogy a nemrég Kolozsvárra látogató úgynevezett Ideológiai Brigád egyik tagja--a nacionalista irányban álló író--Ion Basesu felhárborodva tette szövé, hogy ugyan mit keres a Mátyás templom előcsarnokában az a sok érthetetlen nyelvű felirat.

E célkitűzések szellemében kezdődött meg a nevesebb, történelmi emlékü erdélyi gimnáziumok és kollégiumok átkeresztelése. Hírek szerint az egykori Kolozsvári 11-es számú Magyar Liceumot rövidesen "Avram Jancu"-ra fogják átkeresztelni. A "Brassai Sámuel Liceum" neve "Stefan Cel Mare" lesz; az Enyedi Kollégiumé pedig Horea-Closca-Crisan. /1987 I. 6./

A múltévi sztrájkokat követően, Bukarest Erdély területén a katonai kormányzat kiterjesztését mérlegeli. /Elsősorban a Brassói Nehézipari Üzemeknél, Marosvásárhelyen és Kolozsváron./

Mint ismeretes, 1985 elején a rendkívüli téli körülményekre hivatkozva Ceausescu egész Románia területén bevezetette az Energetikai Üzemegységek illetve Központok katonai felügyeletét. E rendelkezés értelmében az üzemek élére katonai parancsnokok kerültek; a munkások számára pedig még az a kevés szakszervezeti szabadság is megszűnt, amit addig élvezhettek.

E mostani rendelkezéssel--amely katonai parancs révén teszi kötelezővé a munkát és a teljesítményt--a román kormányzat elejét akarja venni a további sztrájkoknak. Illetve tovább akarja fokozni azt a szigort, amellyel később az eljövendő esetleges munkabeszüntetések büntetheti. /1987 I. 7./

Az erdélyi muzeumok kollektióit Bukarestbe szállítják

Azt követően, hogy 1984-ben Sepsiszentgyörgyi muzeumból ismeretlen helyre /egyesek szerint Bukarestbe/ szállították a nagy magyar festőművész Barabás Miklós képeit; s minekutána 1986-ban a Marosvásárhelyi "Téka" a festő Nagy Imre műveiből rendezett állandó kiállítását bukaresti utasításra be kellett zárni--most a Kézdivásárhelyi "Céhmúzeum" jutott hasonló sorsra.

A múzeum a székelyföldi magyar mesteremberek évszázados remekeit őrizte, egyben e vidék helyismereti dokumentumait is bemutatva.

Információink szerint a "Céhmúzeum" gyűjteményét Bukarestbe szállították, ahonnan--ekként szól a hivatalos érvelés--"a román történelem értékes relikviáit fogja a múzeum cserébe kapni."

A Kézdivásárhelyiek nem is kételkednek ebben. Ugyanis a sepsiszentgyörgyi muzeumból három éve elvitt Barabás Miklós festmények helyébe már meg is érkeztek a "Ceausescu-Korszak" remekei, híven példázva a román történelem jelenlegi állapotát és teljesítményeit.

/1987 I. 9./

Leváltottak egy magyar polgármestert

Az elmúlt esztendő végén Sepsiszentgyörgy magyar polgármesterét, Orbán Árpádot, leváltották funkciójából. Orbán a lakosság körében rendkívüli rokonszenvnek örvendett. Egybehangzó vélemények szerint

-15-

eltávolítása az adminisztráció és a társadalmi élet széleskörű magyartalanítása keretében történt. Ezt a véleményt támasztják alá azok az érvek is, amelyekkel Bukarest Orbán eltávolítását igazolni igyekezett. Így például, hogy jogtalanul tartott volna igényt hivatali kocsiira. Az indokok között szerepelt az is, hogy a város belterületének restaurálása során az épületeket túl világos színre festették.

Bukarest e cinikus megnyilatkozásait látván értelmiségi körök Orbán Árpád eltávolításából arra következtettek, hogy az eset feltehetően nem marad egyszerű epizód. Ezt követően a magyarok által lakott vidékeken is megindul majd az adminisztráció teljes elrománosítása. Ugyanis Sepsiszentgyörgyön nyílt titokként emlegetik, hogy Orbán utódja már csakis román lehet. /1987 I. 7./

Romániai menekültek Magyarországon és ausztriai menekülttáborokban

Mintegy ötven román állampolgár Magyarországon rekedt a nyári nagy emigrációs hullámot követően. Miután a továbbmenekülés lehetősége 1986 október 28-ával megszűnt, ezek az emberek, immáron érvénytelen papirokkal s az Ausztriába való továbbutazás reménye nélkül, rokonoknál és ismerősöknél bujkálnak.

1985 júniusa és 1986 októbere között körülbelül 7000-8000 román állampolgár menekült Magyarországon keresztül Nyugatra, köztük mintegy 5000 erdélyi magyar. Ezek egy része jelenleg ausztriai menekülttáborokban él. Mások--elsősorban azok, akiknek valamelyik nyugati országban rokona volt--továbbutaztak. /1987 I. 30./

Súlyos szerencsétlenség Románia legnagyobb kőolajfinomítójában

A Ploiesti-i kőolajfinomító egyik részlege január 26-án, hétfőn felrobbant. Öt munkás életét veszítette, és nagy a sebesültek száma is. /1987 I. 31./

A kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár helyzete

Az 1792-ben alapított, ma mintegy három és fél millió könyvvel és kiadvánnyal rendelkező kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár olyan erdélyi intézmény, amely a leggazdagabb dokumentációt nyújthatná a romániai és általában a magyarság multjának, kulturájának megismeréséhez. Bukarest azonban hosszú évek óta arra törekszik, hogy--mint minden más erdélyi magyar történelmi emléket--ezt a könyvtárat is felszámolja.

E folyamat azzal kezdődött, hogy mintegy két évtizeddel ezelőtt a magyar milleniummal foglalkozó műveket, a történelmi Magyarországot tárgyaló munkákkal egyetemben--mint "nacionalistákat"--összegyűjtötték s az egyetem ablakaiból ledobálva, részben a helyszínen megsemmisítették, részben pedig elszállították és bezuzatták őket.

Később felszámolták a "Régi Magyar Könyvtár" elnevezésű, az első emeleten működő részleget, ahol 1428 művet lehetett tanulmányozni. Olyan munkákat, amelyek 1711 előtt, Magyarországon jelentek meg, vagy amelyeket magyar szerzők irtak idegen nyelveken. A könyvtár számos értékes könyvét ugymond "kölcsön" adták a bukaresti Nemzeti Történelmi Múzeumnak /Museum National Istoric/, köztük az 1488-ban Augsburgban kiadott "Cronica Hungarorum" című ősnymtatványt is. Ezek visszajuttatására semmi remény.

A szabad polcokról eltávolították az alapvetőbb könyvészeti

3

147

nak a két világháború közötti romániai magyar sajtóban és könyvkiadásban eligazító bibliográfiáját. Hasonló sorsra jutott a többkötetes magyar irodalmi szöveggyűjtemény. Ezekhez a számos más könyvhöz és folyóirathoz ma már csak különleges engedéllyel lehet hozzájutni.

A tájékoztatói részleg polcairól is eltűntek az eddig közkezen forgó könyvek. Így az 1977-ben Budapesten kiadott Magyar Néprajzi Lexikon is. Jellemző, hogy még a Magyar Értelmező Szótár második kötete is hiányzik, mivel ebben van az "Erdély" szócikk.

A Magyarországról érkező könyveket előzőleg szigorúan ellenőrzik, majd tekintélyes részüket nem katalogizálják, s így nem kerülhetnek az olvasók kezébe. Ugyanez történik a külföldi magyar folyóiratokkal is. /1987 II. 1./

A magyar kulturértékek elpusztításának jegyében folynak Romániában az ásatások is

Bizalmas utasítás intézkedik Erdélyben arról, hogy az ásatások során előkerülő magyar relikviák az érintett muzeumok vagy kutatók ne hozzassák napvilágra, vagy ne publikálhassák.

Ennek jegyében az 1985 nyarán Déva környékén feltárt 17 magyar honfoglaláskori sírt azonnal lebetonozták.

Az 1976-ban Gyulafehérvártól 3 km-re északra felfedezett és azóta folyamatosan feltárt, szintén honfoglaláskori emlékek számbavételét és konzerválását a múlt nyáron leállították.

A kolozsvári új városközpont kialakítása során, 1986 júliusában, a Pata utcában szintén honfoglaláskori temetőre leltek. A relikviákat néhány régész a környék magyar lakossága segítségével összegyűjtötte és bevitte a helyi múzeumba. Legutóbbi értesüléseink szerint a leleteket azonnal kijelölt román kutatók vették át, s az érdeklődők nem kapnak választ a jövőbeni sorsukkal kapcsolatos kérdéseikre. /1987 II. 13./

Sütő István erdélyi magyar költő meghalt utazás közben, a vonaton megfagyott.

Sütő 1986 januárjáig Sepsiszentgyörgyön élt és dolgozott. Visky Árpád színművész gyanus halálát követően--melyért a közvélemény egyértelműen a román állambiztonsági szerveket okolja--Sütő István, mint a mártír színész közeli barátja, Marosvásárhelyen, barátainál talált menedékre. Azóta ott élt.

Sütő 1949-ben született. Az egykori kolozsvári Babes-Bolyai egyetem angol-magyar szakán szerzett diplomát. Első kötete a "Kritérium" azóta megszüntetett "Forrás" sorozatában, 1981-ben jelent meg "Arcfogyatkozás" címmel.

Itt jegyezzük meg, hogy Romániában az energiaellátás és az élelmezés terén katasztrofális viszonyok alakultak ki. Vannak nagyvárosok, ahol immáron hetek óta--a téli hideg ellenére--szünetel a távfűtés. A fűtőtestek java része már az épületekben is szétfagyott. Sokan szenvedtek fagyhalált saját lakásukban. Viszont a magángépkocsik és biciklik újbóli leállításai miatt a legtöbb haláleset mégis az országutakon történik. /1987 II. 14./

Január 31-én nagy részvét mellett, Marosvásárhelyen eltemették Sütő István költőt, aki--a hivatalos szervek állítása szerint--megfagyott. A búcsúztatóra a református szertartásnak megfelelően került sor. A kollégák nevében az Igaz Szó c. magyar irodalmi folyó-

irat egyik szerkesztője, Markó Béla beszélt.

Említésre méltó körülmény azonban, hogy a temetést megelőzően, a Securitate telefonon figyelmeztette a Református lelkészi hivatalt, hogy "a pap vigyázzon, mit mond a búcsúztató beszédben". Hasonló figyelmeztetést kapott az Igaz Szó szerkesztője is.

A közvélemény mindebben újabb bizonyítékot lát arra, hogy Sütő halála gyanus körülmények között történt. /1987 II. 15./

Kolozsvárott több hete teljesen szünetel a távfűtés. Elsősorban a középépületekben dermesztő a hideg, ahol semmilyen illegális fűtési lehetőségre sincs mód.

A kolozsvári "Marasti" nevű diákszálló lakói, a januári leghidegebb napok egyikén elbarrikádozták magukat az épületben. A berendezést összetörték, majd befűtötték vele. Tűzre kerültek a falakról leszedett Ceausescu-portrék is.

A nagy erővel a helyszíre érkező rendőrség rövid úton véget vetett a lázadásnak. Több diákot annyira összeverték, hogy mintegy 20 közülük most is kórházban van. /1987 II. 15./

Az "Agrárforradalom" jegyében Romániában falvak fognak eltűnni

A sepsiszentgyörgyi Megyei Tükör február eleji száma közölte először, hogy--amint a feltételek azt lehetővé teszik--az 500 gazdaságnál /családnál/ kisebb falvakat a területileg legközelebbi községhez csatolják. Kovászna megyében egyelőre 20 falu felszámolása került szóba. A "koncentrációs községekben" rövidesen megkezdődik a szükségese tömbházak felépítése is. Ezekbe fogják majd az érintett falvak lakóit beköltöztetni. Az ekként kiürített apró falvak területét felszántják és megművelik. /1987 II. 16./

17. Házkutatások a romániai magyarság képviselőinél. Állásfoglalások, meg-
félemlítések. Újra gyakorlattá vált a magyar turisták tömeges
kiutasítása.

Az elmúlt napokban házkutatások egész sorára került sor olyan
egyéneknél, akik a romániai magyarság vezető képviselőinek számítanak.
Molnár Gusztáv /sz. 1948-ban/ filozófustól elkobozták kéziratait és
azoknak az interjúknak a szöveggyűjteményét, melyeket a kisebbségi
kultúra nagy alakjaival készített. Értesüléseink szerint többször
kihallgatták s még most is félelemben tartják.

Az akcióra azt követően került sor, hogy a Bécsben folyó Helsink
Utókonferencia /CSCE/ küldöttei közül többen élesen elítélték a Ceau-
sescu-rezsim kisebbségi politikáját. Valamint, hogy a magyar kormány
szintén aggodalmát fejezte ki ezügyben.

A nemzetközi állásfoglalásokat követően, Ceausescu beszédben fog-
lalkozott a kérdéssel. Kifejtette, hogy a "Romániában élő, magyar
és más dialektust beszélő románok helyzete megoldódott", és "az
egyenlőség szellemében birtokolják a jogokat minden más román állam-
polgárral." A román Pártfőnök ugyanakkor a "belügyekbe történő bea-
vatkozásnak" minősített minden állásfoglalást, mely a romániai kiseb-
ségek helyzetét tárgyalja.

Ceausescu beszédét követően a helyzet a magyar-román határon is-
mételten drasztikus fordulatot vett. A román határőri szervek átlag-
ban 10 kocsi közül négyet visszafordítanak. Azokat, akiket beenged-
nek az országba, brutálisan megmotozzák. /1987 II. 18./

-18-

Általános hírek

A kolozsvári magyar iskolák átkeresztelése.

A kolozsvári magyar oktatás két-igaz, már régen aláaknázott--felleg-
várát is átkeresztelték: A Brassai Sámuel nevű /volt unitárius/ li-
ceumból "Metalul Rosu" /Vörös Fém/ a 11. sz. /volt piarista/ liceum-
ból pedig "Avram Iancu" lett. /Nyugati Magyarság, 1987 I./

Novemberben erdélyi munkások több gyárban sztrájkjal tiltakoztak a
kenyéradagok újabb csökkentése ellen /300 gram napi adag személyen-
ként/. Ugyanakkor 40%-os bércsökkentést jelentett be a kormány,
mert a gyárak teljesítménye nem érte el a tervezett normát. A sztrájk
óta 25 munkás "eltűnéséről" tudnak. /Die Presse, 1986 XII. 20., az
EMH-t idézve/

Fokozódik az antiszemita hangulat Romániában. Buhusi zsinagógája
leégett. Moses Rosen Buhusi főrabbija szerint nem igaz a hivatalos
jelentés miszerint betörők véletlenül feldöntöttek volna egy égő
gyertyatartót. Szerinte az épület gyújtogatás áldozata lett.
/Die Presse, 1986 XII. 4./

Pusztulásra vannak ítélve Erdély magyar műemlékei. A brassói könyv-
tárból eltávolították és megsemmisítették a magyar nyelvű könyveket.
Brassó református egyházából a történelmi értékű levéltárat Bukarest-
be szállították. /Le Monde, 1986 XII. 3./

A romániai szerb és horvát kisebbség helyzete miatt egyre romlik
Belgrád és Bukarest viszonya. A jugoszláv sajtó nemrégiben erősen
tiltakozott Románia erőszakos beolvasztó politikája ellen.
/Le Monde, 1986 XII. 31./

Légszennyezés Erdélyben

Európában élő orvosbarátunktól kaptuk a következő sorokat erdélyi
utja után:

"Véleményem szerint olyan foku ipari lég-, víz- és talajszennye-
zés van folyamatban /sajnos már évek óta/, ami talán sehol a világon
másként sincsen. Ottlétem alatt nagyon szép napos őszi idő volt és
ahogy az ember kocsin utazva a magaslatról közeledett egyik vagy
másik város felé, feltűnt a legalább 5-6 féle színű füstök gomolygá-
sa a városok felett, illetve mégjobban az odatelepített gyárüzemek
környékén. Elhajtva mellettük feltűnt az erősen irritáló hatás a
szemekre és a légzőszervekre. Nyilván ugyanilyen gátlástalanul ömlik
az ipari szennyezés a felületi vagy talajvizékbe és az egész "environ-
ment"-be. Ez az állapot egy végzetes hatást fejt ki a lakosságra,
nemcsak most, hanem hosszú évtizedekre kiterjedően. Kiemelem a két

5

felmérhetetlenek a következmények, sajnos még mindig keveset tudunk rólok, de az biztos, hogy fennállanak. Ma már az egész világ felismerte ezeket a káros hatásokat és próbál valamit tenni ellene. Sok területen igen eredményesen." /1987 február./

Jugoszlávia Romániát teszi felelőssé az ország energia kríziséért.
A Belgrád-i televízió adás szerint Románia felhasználta a közös román-jugoszláv víztartály állományát a "Djerdap" Duna torlasztó építkezésénél és ezzel elvonta Jugoszlávia áramszolgáltató generatorainak a tartalékát.

A jugoszláv Tanjug hírszolgálat szerint Románia energia ellátása oly katasztrofális, hogy az ország csaknem teljesen a Szovjet olajszállítmányokra van utalva. Jelenleg az áramszolgáltató erőművek működésére szükséges szénttartaléknak csak 60%-a áll rendelkezésre. Az erőművek viszont csak 20%-át fejlesztik a szükséges áramszolgáltatásnak. /Die Presse, 1986 XII. 15./

A kisebbségben élő magyarság érdekében Magyarországon, karácsony előtt, közös nyilatkozatot adtak ki a Református, Evangélikus, Baptista, Methodista, Unitárius, Orthodox egyházak vezetői és a Szabad-egyházak Tanácsa. A Katolikus Püspökök konferenciája után a magyar katolikus egyház vezetői is felszólaltak az elcsatolt magyarság érdekében. A magyarországi katolikus egyház felkérte a híveket, hogy fejezzék ki együttérzésüket és összetartozásukat a határokon túl élő magyarokkal. /Die Presse, XII. 22 és 30./

Románia január 23.-án ünnepelte Moldva és a Havasalföld egyesülését /1859/. Ez a nap az "Államalapítás" ünnepének lesz tekintve. Párizsi tudósító szerint Románia lakosságát röpcédulákkal biztatják, hogy bojkottálja a január 23-i ünnepségeket. A kézzel írott röpcédulákat Románia Demokratikus Akció csoportja szerkesztette. Ez a titkos Ceausescu-ellenes mozgalom a tudósító szerint már a hatvanas évek óta létezik. /Die Presse, 1987 I. 21./

A Magyar Írószövetség felfüggesztéséről ír Henry Kamm, a New York Times tudósítója. Cikkében részletesen ismerteti az Írószövetség és a Kádár kormány közti ellentéteket. A kisebbségben élő magyarságról így ír: "Az elmúlt évben a Párt és az írók között egyre fokozódott a feszültség. Többek között az írók azzal vádolják Kádár Jánost, hogy semmit sem tesz a szomszédos kommunista országokban élni kényszerült több mint két millió magyar érdekében."

Magyarországon általános vélemény, hogy a két világháború következtében idegen uralom alá került magyarság üldözést szenved, különösen Romániában, ahol a legnagyobb számban él." /New York Times, 1987 II. 17./

-20-

Lapzártakor érkezett levéltávirat Budapestről:

"Szabó T. Attila 1987 március 3-án hirtelen az Attila ut sarkán összeesett és meghalt. Szótári megbeszélésre ment. A Farkas utcai templomból indul utolsó útjára 7-én szombaton. Aláírás." Nem lehetne nagyobb személyi veszteséget elképzelni a mai Erdélyben. Ki fogja azt a hatalmas munkát folytatni, amit Szabó T. Attila végzett? Ki fogja az oly nagy jelentőségű Erdélyi Magyar Szótörténeti tárt befejezni? Szabó T. Attila méltatását következő számunkban hozzuk. /Szerk./

§ § §

Sütő András "Advent a Hargitán" című színművének legszebb és legtragikusabb része:

"Elviszed, Uram, rendre mind az élőket, és nagy haragodban megtetézed a büntetést. Nem lehetünk immár együtt a halottainkkal sem. Add vissza bár a halottainkat, Uram, és mi helyetted is feltámasztjuk őket a ragaszkodásunkkal. Az élőket messzire viszed, a holtakat ismeretlenségben tartod, hogy növeled ezzel is a mi magányunkat. Erdeidben meghagyod a fákat egymás mellett, és a csillagaidat sem szórod szerte, hogy ne lássák egymást. Miért éppen a mi gyermekeinket juttatod a szélfutta bogáncsok sorsára? És ha már így jársz velünk, miért nem hagyod meg nekünk a kiáltás jogát legalább? A kiáltás hangján kellene szólnunk az elveszettekhez, Te pedig a hallgatás parancsával sujtasz bennünket. Fölibénk emeljed a Nagy Romlás hőtoronyait, hogy alattok a suttogásunk is félelmet keltsen a szívünkben. Azt mondod, Uram: lám, én is egyedül vagyok, mégis szépen hallgatok. A Te hatalmad, Uram, a hallgatás. Miért téveszted azt össze a mi kényszerűségünkkel? Szelidítsd meg Uram a hőtoronyaidat! Add vissza nekünk, Uram, a kiáltás jogát, hogy felemelt hangon szólhassunk a mi gyermekeinkhez! Vedd el tőlünk, Uram, a hallgatás kötelességét. A némaság maga is hangosabb és vidámabb nálunknál a mi hegyeink között."

§ § §

Az Erdélyi Magyar Hírügynökség hírei

A Bukarestben működő magyar tannyelvű általános iskola és gimnázium átszervezése és román tannyelvű átalakítása folyamatban van.

Az év elején egy úgynevezett minisztériumi tanügyi ellenőrzőbrigád szállt ki az iskolába, mely felmérését azzal zárta, hogy a már egy ideje működő román tagozatot ki kell bővíteni. S ennek keretében a jövő évtől a felsőbb osztályokban, valamennyi tárgynál be kell vezetni a román tannyelvet. Az intézkedés egyelőre csak a gimnáziumi I-IV. osztályokat érinti; ám az intézmény magyar igazgatóját máris eltávolították, s helyébe román neveztek ki.

Itt jegyezzük meg, hogy a mindenkorai magyar kormányok erőfeszítésének köszönhetően, a bukaresti magyar gimnázium 1816 óta megszakítás nélkül működött. Tevékenységét a román királyi diktatura, sőt Antonescu marsall fasiszta rendszere sem korlátozta. Története során most először került az iskola olyan helyzetbe, hogy falai között a magyarnyelvű tanítás megszűnjék.

/Bukarest, 1987 III. 20./

Az 1987. február 26-án és 27-én megtartott úgynevezett Magyar Nemzetiségű Dolgozók Tanácsának ülésén résztvevő küldöttek közül néhányan arról számoltak be, hogy a biztonsági szervek mintegy túszként kezelték őket. A küldöttek közül azokat, akiket felszólalásra, illetve Magyarországra elítélésére kényszerítették már előzőleg elkülönítették. Élelmet senkinek sem adtak, de a jelenlevők többségének engedélyezték, hogy személyes szükségleteik kielégítésére vásárolhassanak.

Nem ez volt a helyzet azokkal, akiknek az elkövetkező két nap egyikén fel kellett szólalniuk. Ők nem hagyhatták el szobáikat. Így éhezve kellett végigülniük a programokat, minthogy a konferenciaterem bufféját csak röviddel Ceausescu érkezése előtt nyitották ki, amikor is már senkinek sem engedték meg, hogy ott sorbaálljon.

A Magyar Nemzetiségű Dolgozók Tanácsának felszólaló tagjai, beszédük szövegét 25-én, az esti órákban kapták kézhez. Mint néhányuk elmondta, ekkor már senki előtt sem volt titok, hogy azok szerzői az Agerpres nevű román híroroda és a Saptanina valamint a Contemporanul című bukaresti lapok egyes újságírói voltak.

Megtagadta a felszólalást Demény Lajos, a Történettudományi Intézet magyar munkatársa, ismert tudós is, valamint Dancsuly András, a Kolozsvári Magyar Nemzetiségű Dolgozók Tanácsának elnöke, a Kolozsvári egyetem egykori prorektora.

Hírügynökségünk Koppándi Sándortól, a Szocialista Művelődési és Nevelési Tanács egyik vezető funkcionáriusától értesült, hogy

-15-

Jakab Éva, a kolozsvári "Somesul" nevű kötöttárugyár technikusa panaszt tett a municipiumi pártbizottságon, mert felszólalásának szövegét a romániai sajtó meghamisítva közölte, beleírva vaskos magyarellenes támadásokat. Jakab Éva közbelépésére, a helyi újság már nem vette át az előzőleg a bukaresti Előrében megjelentett szövegét. /Bukarest, 1987 III. 20./

Hajdu Győzöt, a marosvásárhelyi "Igaz Szó" című folyóirat főszerkesztőjét, azt követően, hogy visszaérkezett Bukarestből, az úgynevezett Magyar Nemzetiségű Dolgozók Tanácsának üléséről, felháborodott helybeli polgárok annyira összeverték, hogy jelenleg kórházi ápolásra szorul.

Hajdu a Román Kommunista Párt azon exponenseinek egyike, aki már évek óta a legszélsőségesebb hangnemben támadja a romániai emberi jogok tiszteletbentartásáért sikraszálló bel és külföldi ténnyezőket. Fontos szerepet töltött be a Ceausescu elnök körül terepelt személyi kultusz ápolásában is, valamint a Magyarországgal szemben, kezdetben diszkrétan, az utóbbi időben pedig egyre nyíltabban érvényesített politika kialakításában.

Hajdu, a februári plenáris ülésről visszatérve, s félve a népharagtól, a rendőrség védelmét kérte. Telefonját kikapcsolták, lakását pedig a Securitate ügynökei szemmel tartották. Ennek ellenére sikerült most néhány marosvásárhelyi polgárnak tettelegesen is kifejeznie véleményét a főszerkesztő szereplésével és a Bukarestben lezajlott magyarellenes állásfoglalásokkal kapcsolatban. /Marosvásárhely, 1987 III. 21./

Marosvásárhely egyik legféltettebb kulturális intézményének, a "Teleki Téka"-nak a személyzetét március folyamán 17 fővel csökkentették.

A "Teleki Téka" több mint egy évszázada őrzi azokat az egyetemes értékű relikviákat, amelyeket az erdélyi Teleki család egykoron a nemzetre hagyományozott. A Téka könyvtára több ezer könyvritkaságot őríz, köztük nem egy ősymotatvány. Egyben több, klasztrikus értékű képtárlatnak is otthont adott. Közöttük Zögödi Nagy Imre állandó kiállításának is, melyet 1986-ban, központi utasításra megszüntettek. Azóta a képeket a városi kulturpalota pincéjében tárolják.

A magyar kulturélet vásárhelyi képviselői úgy vélik, hogy az elbocsátások tovább mélyítik azt az intézményes válságot, melynek csak egyetlen eredménye lehet: a Téka felszámolása.

Ugyancsak a magyar alkalmazottak leépítéséről kaptunk hírt a marosvásárhelyi, egészen a közelmúltig magyar tannyelvű Orvostudományi Intézetből. Innen, az elkövetkező hetekben 82 személyt

egyházpoltikája állandósítani és fokozni igyekszik a lelkészhiányt. Jelenleg legkevesebb 100 a betöltetlen lelkészi és segédlelkészi állások száma. Csak a Zilah és Szilágycseh közötti útvonalon 11 református gyülekezet közül 9 áll üresen.

A lelkészhiány legfőbb forrása a teológiai képzés állandó korlátozása. A kolozsvári Teológiai Egyetemen jelen pillanatban

-16-

is mintegy százal kevesebb diák tanul, mint amennyi a korábbi években, s mint amennyire szükség lenne /150 helyett mintegy 40-50/.

E korlátozó egyházpoltika szellemében valósult meg a nyugdíjas lelképásztorok papi szolgálatának szabályozása is. A nyugdíjas lelkészek csak úgynevezett "delegációval", tehát hivatalos engedéllyel hívhatók meg alkalomszerű szolgálattételekre. A "delegáció" nélküli szolgálat fegyelmi kihágásnak számít és szigoruan büntetik. Mindez egyértelműen ellentmond az egyházi törvényeknek. /1987 IV. 10./

Gyanus körülmények között elhunyt a Magyar Nemzetiségű Dolgozók Tanácsának egyik küldötte

A Magyar Nemzetiségű Dolgozók Tanácsának február 26. és 27-én tartott bukaresti ülése előtt, az egyik küldött, aki nem volt hajlandó magyar-ellenes nyilatkozatot tenni, kiugrott egy szálloda nyolcadik emeletéről.

A küldött neve Bálint Ferenc. A szászrégeni sörgyár vezető alkalmazottja volt, magyar nemzetiségű és párttag.

1987. február 25-én késő este, azt követően, hogy Bálint Ferenc visszautasította a Központi Bizottság megbízottjának azon kérését, hogy az előre megírt, magyarellenes szöveget másnap felolvassa, az esetet megtárgyalta kollégáival. Ezek megpróbálták rábeszélni, hogy--hozzájuk hasonlóan--engedjen ő is az erőszaknak. Bálint azonban hajthatatlan maradt.

Még ezen az éjszakán--hivatalos változat szerint--Bálint Ferenc kiugrott a szállásáról szolgáló szálloda nyolcadik emeletéről. Halotti boncolást nem rendeltek el és, eddig legalábbis, halotti bizonyítványt sem állítottak ki. A holttestet sietve hazaszállították, s a családnak megtiltották, hogy a még Bukaresten lezárt koporsót felnyissák. /Marosvásárhely, 1987 IV. 21./

Meg nem erősített, de biztosnak mondható hírek szerint, az USA és a román kormány között lefolyt tárgyalások következményeként kiszabadult börtönéből Páll Béla ditrói matematikatanár, Borbély Ernő csikszeredai történelemtanár, valamint Buzás László, szintén csikszeredai illetőségű technikus.

Mint ismeretes, Borbély Ernőt és Buzás Lászlót 1982 novemberében vették őrizetbe, s ügyükben a bukaresti katonai törvényszék ítélkezett. Hét, illetve öt évre ítelték őket "a szocialista haza ellen elkövetett bűntettek" és "nacionalizmus" címén. A vádakat mindketten visszautasították.

Páll Bélát 1983 tavaszán tartóztatták le, azt követően, hogy visszaérkezett Budapestről, ahol részt vett Illyés Gyula temetésén. Hat évre ítelték, főként azért, mert diákjainak részletesen beszámolt a költő temetésének részleteiről.

Bebörtönzésük ideje alatt, mindháromjuk családját a román hatóságok terrorizálták. /Kolozsvár, 1987 V. 4./

Európa Parlamentí képviselők látogatása Erdélyben. A román hatóságok megtévesztő akciói.

Április 8. és 12. között az Európa Parlament négy képviselője látogatást tett Romániában. A küldötteket--akik repülővel érkeztek--a hatóságok megakadályozták, hogy tervezett céljaikhoz, nevezetesen Kolozsvárra és Marosvásárhelyre, eljussanak.

-17-

A diplomátákat Sepsiszentgyörgynél állították meg, majd beinvitálták őket a városba, ahol már különböző programokat állítottak össze számukra.

Igy bemutatták nekik azt a sebtében szervezett "magyar kulturaközpontot", melybe--közönség gyanánt--a "Vadrózsák" nevű népi együttes beöltöztetett tagjait terelték. Hasonlóképpen prezentáltak számukra magyar iskolát és könyvtárat is, ahol--retorziókat helyezve kilátásba--a személyzetet, illetve a diákokat arra kényszerítették, hogy hamis adatokkal szolgáljanak a vendégeknek. A látogatás időtartamára egyébként a város központi könyvtárában kirakatába magyar nyelvű könyveket helyeztek.

A hatóságok által fogatosított megtévesztő akciókról jelentés készült, melyet hírdügnökségünk eljuttatott az Európa Parlament megfelelő szerveihez. /Sepsiszentgyörgy, 1987 V. 5./

8

142

Miután hivatalos romániai körök többször is kijelentették, hogy drasztikusan korlátozni fogják a--főképp nemzetiségieknek--kiadandó útlevelek számát, most olyan intézkedéseket vezettek be, melyek értelmében útlevél megszerzése jószerével már csak tetemes pénzösszegekkel lehetséges.

Ezek az összegek nem hivatalos tarifák, hanem--a korrupció szabályainak megfelelően--az útlevélosztály egy-egy alkalmazottjának juttatott adomány, aki megfelelő arányban továbbítja azokat az útlevél kiadásában valamilyen szerepet betöltő összes többi alkalmazottnak. Vannak olyan értesülések is, melyek szerint a pénz egy hivatalosan felállított központi kasszába kerül, későbbi állami felhasználásra. A kifizetett összeg részben attól függ, hogy az útlevél kelet-, vagy nyugat-európai államba szól-e, illetve részben attól, hogy melyik erdélyi városban nyújtják be a útlevélkérelmet.

Nagyváradon, ezidő szerint egy Magyarországra szóló útlevéleért kb. 10,000 leit kell kifizetni; egy Nyugatra szólóért mintegy 15,000 leit. Szatmáron némileg magasabb az arány; ott 15,000 illetve 20,000 leibe kerülnek az útlevelek. /Nagyvárad, 1987 V. 8./

Általános hírek

Május 9-én tartotta meg az Amerikai Erdélyi Szövetség évi vacsorával és tánccal egybekötött, úgynevezett "Erdélyi Teaest"-jét. A rendezés nehéz feladatát ezévből is a Bálintitt Károly és Hámos Ottó házaspárok, Temessy Ilona, Koréh Ferenc, ifj. Bálintitt Károly és ifj. Simonfay Ferenc látták el közmegegyezésre. Különösen nagy elismerést kapott a terem díszítése, ami az idén is Hámos Margitnak volt köszönhető. A pénztárt Tömöri Raymond Sarolta, Bogay Gyula és Schibrat Erika kezelték.

Ezévből is szép sikerrel szerepelt magyar dalokkal, megérdemelt tapsot aratva a Bánffy Kata leánycserkészcsapat: Kovássyné Harkay Éva vezetése alatt, Aknay Dianna, Dara Zsuzsi, Dömötör Kata, Dömötör Zsuzsi, Harkay Ágnes, Kócs Bözsi, Kócs Marianne, Kortz Dóri, Latkóczy Emese, Zsikla Ildikó és Zsikla Zsuzsi. A csoport szép énekei után Dömötör Zsuzsi Balázsolás című versét szavalta meghatóan drámai felkészültséggel.

A kitűnő vacsorát a Mocca étterem készítette. A finom sósütemény a Rigó cukrászda ajándéka volt. A tánczenét Havas György zenekara szolgáltatta. A lelkes közönség éjjel 1 óráig táncolt.

A tiszta haszon ezévből a "Háttérkép Romániáról", Erdély helyzetét kitűnően ismertető könyv angolnyelvű kiadását fogja szolgálni.

A New York Szent István Egyházközség hívei június 7-én, Pünkösd vasárnapján, a trianoni békeszerződés által Magyarországtól elszakított magyarjaiért ajánlották fel a szent misét. "Űk közel három emberöltő óta a magyar hovatartozás mártírjai", írta Harkay Róbert, a Szent István Egyházközség Világi Bizottságának elnöke /Értesítő, 1987 V./.. A Trianoni Emlékmisét a "Szent István Védelmi Szövetség" rendezte. Kormon József Atya felemelő szentbeszédét a nagy létszámúban megjelent hívek--köztük sok fiatal is!--meghatva hallgatták.

Torockó

Az egyik legújabb hír az, hogy valószínűleg Torockót el akarják törölni a föld színéről és helyette tömb házakat építeni. Ugy látom, hogy a Ceausescu és társasága rájött egyre, hogy tapsoló szerkezeteket úgy lehet gyártani, hogy ha az embereket tömbházakba tömörítik, lehetőleg minél kisebb helyre. Azt adta ki, hogy a falukat felszámolni és civilizálni! Túl kevés a termőföld--Ceausescu szerint--hogyan oldjuk ezt meg? Ugy, hogy falvakat rombolunk le, önálló falvakat, amelyek "a termőföld útjába állanak", így Torockó is! Tehát nagyon rövidesen számítani kell azzal, hogy az egész Torockót úgy ahogy van lebontják és tömbházasítják néhány kilométerrel arrébb. Így gyökerétől, elemi környezetétől több-száz éves struktúrájától fosztnak meg egy hagyományörző magyar falut. Oda kell figyelni e jelenségre, hogyha ez az ördögi terv valóban megvalósul. /Budapesti levélből, 1987 április./

Hírek egy Erdélyből visszatért olaszországi magyar májusi leveléből:

Erdélyben nemcsak az élelmiszer de a ruházatkodás is óriási probléma. Használt ruhacsomagokra igen alacsony a vám, így a címzettnek nagy segítséget jelent egy-egy küldemény.

A gyógyszerhiány oly nagyfokú, hogy a XX. században szinte elképzelhetetlen. A kórházban a betegek elrejtik nagy nehezen megszerzett gyógyszereiket, mert a terem többi betege--sőt sajnos még az ápoló személyzet--előtt sincs biztonságban. Gyógyszerlaboratóriumban dolgozók sokszor figyelmeztetik ismerőseiket, hogy anyaghiány miatt egyes gyógyszereket mást tartalmaznak, mint ami jelzve van.

Megtörtént eset: Marosvásárhelyen egy magyarországi látogató fiatal lánynak súlyos balesete volt. A sürgős tetanus injekció megszerzéséhez a kórház igazgató főorvos engedélyére volt szükség. A beteg életveszélyes állapota miatt a magyar Vöröskereszt repülőgépe ment érte, de a románok nem engedték leszállni. Újra a kórház igazgató főorvosától kellett engedélyt kérni, hogy a mentők elég benzint kapjanak a magyar határig terjedő útszakaszra. Az incidens márciusban történt. A beteg súlyos állapotára való tekintettel az ápolószemélyzet jóvoltából szobáját kivételesen 16°C hőmérsékleten tartották.

A Marosvásárhelyi Vöröskereszt és Kertészeti Szervezetek szerveztek a turistaforgalom

Köpeczi könyvével kapcsolatosan köztudomású, hogy a Nemzetiségi Tanácsok együttes ülésén a delegátusok előre megkapták "spontán" felszólalásuk kész szövegét, amellyel tiltakoztak a román belügyekbe való beavatkozás ellen. Ugyanígy a magyar lakta területek "pro-román" tüntetéseit is a kormány követelte és rendezte, sőt még magyar aláírásokat is gyűjtöttek annak bizonyítására, hogy a magyarok megelégedettek és jól megy soruk.

9

Ceausescu éles hangon megrötta a Kommunista Párt Központi Bizottság tagjait a minisztérium és üzemek mulasztásaiért--jelenti a Die Presse bukaresti és müncheni tudósítója. Nemrégén az áramellátási szerveket kritizálta mulasztásaikért, most a könnyűipar minisztere, Alexandrina Gaiunusse vesztette el hatáskörét és egyben Párt Végrehajtóbizottsági tagságát. /Die Presse, 1987 III. 27./

Az erdélyi szász és bánát sváb egyetek közös memorandumot intéztek a Bonn és Bécsi kormányfőkhöz. A romániai németek nevében kérvényezték, hogy a Bécsben ülésző Helsinki utókonferencia tagjait figyelmeztessék a romániai kisebbségek erőszakos beolvasztásának veszélyére. A memorandum megemlíti, hogy a romániai németek 140,000 kivándorlást kérelmeztek, Bukarest évente 14,000-t hagy jóvá és a kérelmezőknek többnyire 10 évet kell várni a kiutazás lehetőségére. /Die Presse, 1987 III. 27./

Nagyváradon nem régen számos román és magyar nyelvű röpcédula volt forgalomban melyek Ceausescu lemondását követelték. /Die Presse, 1987 IV. 25-26/

1987 május 6-án a Zsidók Világszövetsége Budapesten tartotta összejövetelét; ez volt az első nemzetközi zsidó konferencia egy kommunista országban, amióta 1967-ben a Szovjet Unió és a block országok--Románia kivételével--megszüntették Israellel diplomáciai kapcsolatukat. A megnyitó beszédében Mark Palmer, budapesti amerikai nagykövet, kitért a szomszédos Románia lesújtó emberijog politikájára. /NY, 1987 V. 7./

A Kanadai Rádió /Canadian Broadcasting Corporation/ 1987 május 4-i "Monitoring Report"-ja közli: április 29-én Budapest Rádió bejelentette, hogy az Akadémiai Kiadó ez év folyamán újra kiadja Erdély Történetét. 30,000 példány megjelenését tervezik. Rövidített formában angol, francia és orosz nyelven is meg fog jelenni. Egy új idegennyelvű ujság szerkesztése is tervbe van véve. A lap a Dunamenti népek történelemkutatásával fog foglalkozni. Szó van egy magyar etnográfiai térkép kiadásáról is. /EE 8558/1/

Lapzárta után kaptuk ezt a rendkívül fontos hírt:

GORBATSCHOW TALÁLKOZOTT KIRÁLY KÁROLYVAL.

Egyre több részlet kerül napvilágra Gorbatschow és Ceausescu bukaresti találkozásjáról és a felmerült ellentétekről. A keleteurópai sajtó gyakran foglalkozik ezzel a témával, bár nem tér ki az ellentétek hátterére.

A szovjet "Nedelja" nevű ujság és a televízió "Vremja" nevű híradása arról tudósít, hogy Gorbatschow találkozni kívánt Király Károllyal, aki a magyar nemzetiségi népcsoport vezetője Romániában. Az orosz híradások nem említik, hogy Király Károly 1977-ig magas rangú párttisztviselő volt és hogy Romániában a magyar kisebbség jogaiért és az emberi jogok tiszteletben tartásáért harcoló egyén.

Az "Erdélyi Magyar Hírügynökség" megtudta, hogy a szovjet Pártelnök meghívta Király Károlyt Bukarestbe és a szovjet követség autóját küldte érte május 27-én.

Ceausescu hevesen ellenezte ezt a találkozást. Gorbatschow demokratizálásra vonatkozó indítványait sem helyeselte, sőt ismételten hangoztatta Romania suverenitását és a beavatkozási elv lényegét. A "Conducator" nyíltan figyelmeztette Gorbatschowot, hogy tartsa magát távol ettől a kérdéstől.

/ Die Presse, 1987. június 11 /

10

12

Kányádi Sándor kilépett a román írószövetségből

Kányádi Sándor erdélyi magyar költő, a Rotterdamban rendezett költőkongresszusra nem kapott kiutazási engedélyt. Az országot a kongresszuson Marin Sorescu román nemzetiségű költő képviseli, bár az írószövetség elnöke előzőleg mindkettőjük utazását javasolta.

A diszkriminatív intézkedés miatt, június 5-én Kányádi Sándor táviratilag bejelentette, hogy kilép a Román írószövetségből, amit az intézmény titkára tudomásul vett.

Kányádi Sándor egyben értesítette döntéséről a Magyar Távirati Irodát és hírügynökségünket.

EMH, 1987 június 3.

Zárt előadássorozatok keretében folyik a Magyarország elleni uszítás

A kolozsvári Egyetemen nyolchetes előadássorozatot rendeztek az "Erdély története" című háromkötetes műről (Budapest 1986).

Párttörténészek és funkcionáriusok nevei fémjelzik az előadó gárdát.

Az előadások elítélik a könyvet, hangjuk élesen ellenséges. Az Egyetem magyar tanszemélyzetét is kötelezik, hogy jelen legyen az előadásokon.

Hasonló összejövetelre került sor a kolozsvári Teológiai Egyetemen, ahol felekezeti szimpóziumot rendeztek az "Erdély története"-ről. A hangadók itt a román ortodox egyház képviselői voltak, de a magyar egyházak egyes képviselőit is kényszerítették, hogy szintén magyar és Magyarország ellenes hangnemben szólaljanak fel. Közülük a legszélsőségesebb szöveget Papp László nagyváradi és Nagy Gyula kolozsvári püspök mondotta. De a magyarság gyalázásában még rajtuk is túltett Gálfi Zoltán, a Teológiai Egyetem irodalomtanára.

EMH, 1987 június 17.

A kolozsvári iskolákban az évszárókon megtiltották a magyar nyelv használatát

Szombaton, június 13-án rendezték Kolozsváron az évszárókat és az érettségizők ballagását, melyeken Ceausescu által szignált, tehát elnöki dekretummal tiltották meg a magyar nyelv használatát. Az utasítás csütörtökön, telefonon érkezett Bukarestből, s még a román tanszemélyzet körében is zavart keltett. Viorel Sindilache, a volt 11-es, jelenleg 3-as számú liceum igazgatója tiltakozott az intézkedések ellen, minthogy az -- véleménye szerint -- felelőtlen, s a románok és magyarok közötti ellenségeskedés további elmélyítését szolgálja. Több magyar nemzetiségű tanár ezzel szemben újból szolgálékül igyekezett követni Bukarest szándékait.

EMH, Kolozsvár 1987. június 17.

-18-

Bukarestben gyanús körülmények között meghalt egy férfi, aki az NSZK-ba akart kivándorolni

Georg (György) Horn, 35 éves Csárda-i (Szatmár megye) illetőségű, német származású férfi, június 29-én Bukarestbe utazott hogy maga és családja számára az NSZK-ba való törvényes kivándorlásuk ügyeit intézze. A romániai emberi jogok helyzetét figyelő csoportok értesülése szerint Hornt a bukaresti német konzulátusról mindössze 200 méterre két rendőr elfogta és olyan súlyosan bántalmazta, hogy a helyszínen meghalt.

A Szatmár-megyei Securitate a családdal azt közölte, hogy Georg Horn egy bukaresti szálloda kilencedik emeletéről ugrott vol ki. Egyben figyelmeztette őket, hogy "a dologból ne csináljanak ügyet, mert akkor ők sem hagyhatják el az országot."

Georg Horn egyébként a nagykarolyi (Carei) dohánygyár anyagbeszerzője volt. Temetése július 4-én került sorra szülőfalujában, Csárdán.

EMH, 1987. július 6

Újabb erőfeszítések a fiatal munkanélküliek számának csökkentésé

Június végén a kolozsvári (Cluj) városi pártbizottság értekezletén szólította fel a vállalatok vezetőit, hogy 10-30 főt foglalkoztató melléküzemágat (például kertészetet, stb.) nyissanak ahol a munkanélküli fiatalokat alkalmazni tudnák.

A pártbizottság küldötte igen nehéznek nevezte a helyzetet. Beszámolója szerint az 1985-1986-os tanév középiskolai végzettjei közül egyedül Kolozsvárott jelenleg 3,500-an vannak munka nélkül.

EMH, 1987. július

Bizalmas utasítás a középvégzettség kötelezővé tételéről

A Központi Bizottság egy június végén kiadott "belső rendelkezése" értelmében minden üzemrészleg köteles jelentést készíteni a dolgozók iskolai végzettségéről.

(11)

A felmérés bevezetője annak a rövidesen várható rendelkezésnek, miszerint minden román állampolgárnak, aki nem töltötte még be 40. életévét, legalább a liceum (gimnázium) 10. osztályát kell sikeresen abszolválnia.

Az eljövendő intézkedés szellemében már meg is kezdődött gyorstalpaló -- úgynevezett "esti" -- iskolák szervezése, melyek esetenként lehetőséget nyújtanak majd arra is, hogy a tanuló egy é alatt akár két osztályt is elvégezhesen.

EMH, Bukarest 1987július

A Magyarországra menekült román állampolgárok helyzete

Budapesti forrásokból származó információk szerint legkevese 500 azoknak a román állampolgároknak száma, akik jelenleg illegálisan Magyarország területén tartózkodnak.

Többségük érvényes útlevelel érkezett Romániából, majd tartózkodási engedélyük lejárta után nem tértek oda vissza, remélv hogy a közeljövőben valamelyik nyugati ország menedéket ad számukr

Közülük néhány tucat érvényes okmányok nélkül, titokban lépte át a határt, többek között néhány olyan román nemzetiségű is, akiknek sem rokonaik, sem barátai nem élnek Magyarországon. Jelenleg egy nemhivatalos, erdélyieket segélyző emberjogi szervezet helyezi el őket magánlakásokon és szerez nekik munkaalkalmat.

Az illegális határátkelések két fő zónája a Nagyvárad (Oradea) és Nagykároly (Carei) közötti, valamint az Arad környéki határszakasz. A határmenti területeken román részről fokozott készsültség van érvényben, tűzparanccsal. A magyar határőrség a határ mentén 20 kilométeres sávban fokozottan ellenőrzi a gyalogos és közúti forgalmat az illegálisan érkezők kiszűrése végett.

A menekültek helyzete Magyarországon igen nehéz; a segítségnyújtásra nincs elégséges lehetőség. Az osztrák és a svéd követség elzárkózik beutazó engedélyek kiadásától. Az osztrák határ átlépésében, vagy a repülőgéppel történő Svédországba utazásban reménykedni illuzió. A menekültek számára komoly kockázat, hogy a magyar hatóságok kiadják őket Romániának.

Emlékeztetünk rá, hogy 1987 januárja és áprilisa között a magyarok hetente 6-8 elfogott menekültet adtak vissza Romániának az Artánd-Bors átkelő-állomáson. Csak akkor hagyták abba -- ideiglenesen -- a menekültek visszatoloncolását, amikor kiderült, hogy ezeket az embereket a román hatóságok kivétel nélkül brutálisan összeverték, majd -- gyorsított eljárással -- az ilyen esetekben kiszabható másféltől három évig terjedő börtönbüntetésre ítélték őket. Egyébként legalább két olyan konkrét esetről tudunk, melyek során a román szervek agyonverték kiadott menekülteket.

Az események előzményéhez tartozik, hogy 1985 júniusa és 1986. október 28. között a magyar hatóságok lehetővé tették Magyarországra látogató román állampolgárságú turistáknak, hogy olyan nyugati országokba utazzanak tovább, melyekkel Romániának nem volt vízumkényszere. Az említett időszakban legkevesebb 16,000 román állampolgárságú egyén menekült így el, köztük mintegy 12,000 erdélyi magyar.

EMH, 1987. július 10.

Megszüntették a kolozsvári tankönyvkiadót

Július 13-án megszüntették a kolozsvári (Cluj) magyar tankönyvkiadót. Ennek feladata volt -- felmérések és az iskolai terjesztők igénylései alapján -- a magyar tankönyvek megrendelése, megszerkesztése és kiadása.

Az intézkedést annak a programnak a keretében fogantatosították, amely fokozatosan megszünteti Romániában a magyar és más kisebbségek nyelvén megjelenő tankönyvek kiadását. E folyamat -- mint már jelentettük -- tavaly vette kezdetét, amikor elrendelték, hogy az országban nem jelenhet meg többé magyarnyelvű ábécéskönyv.

Az idétől kezdve viszont immárom a középiskolákban sem tanulhatnak magyar nyelvű tankönyvekből. A még megmaradt magyar tannyelvű osztályok a románok számára kiadott könyveket fogják használni.

A most megszüntett kolozsvári kiadó munkatársait elbocsátották.

EMH, Kolozsvár, 1987. július 20.

Románajkú lakosság beköltöztetése Marosvásárhelyre

Az elmúlt három hónapban több esetben is olyan információka kaptunk, melyek értelmében a Marosvásárhely (Tirgu Mures) külnegyedeiben újonnan felépített panelház negyedikbe éjszaka, a katonaság költözteti be a lakókat. Ezek az új lakók Óromániából érkeznek. Elsősorban a moldvai részek, többnyire már évek óta mu nélkül élő, románajkú lakosságát telepítik be Marosvásárhelyre.
EMH, Marosvásárhely, 1987. július

+++

Júniusi számunkban lapzártá után érkezett hírként közöltük a "Die Presse" bécsi lap június 11-i tudósítását Gorbachev és Király találkozásáról. A "Die Presse" a szovjet "Nedelja" újságra és a "Wremja" nevű szovjet televízióadásra hivatkozott. A Stuttgarter Zeitung június 16-án hosszú cikkben foglalkozik az erdélyi magyar helyzetével. Helyszűke miatt sajnós az egész cikket nem közölhetjük, de említésre méltó, hogy a Stuttgarter Zeitung is kit Gorbachev és Király Károly találkozására, forrásként ő is a Nedelj és Wremja orosz hírszolgálatot említi és a találkozás időpontjának május 27-ét adja meg.

Azóta Romániából egyre tagadják ezt a rendkívüli fontos eseményt. Nem tartjuk valószínűnek, hogy az orosz sajtó Gorbachevvel kapcsolatban közölhetne olyan híradást, ami nem fedi valóságot, de részletesebb biztos adatokkal sajnós nem rendelkezünk. Szerk.

+++

Délamerikából kapott hír szerint Ceausescu a Román Kommunista Párt Mezőgazdasági Tanácsának ülésén bejelentette, hogy ezentúl a földművesektől elvárja, hogy nagyobb és centralizáltabb kollektívákban egyesüljenek. Ettől reméli, új irányt kap az elavult gazdasági rendszer. Tudvalévő, hogy Románia gazdasági helyzete milyen rossz állapotban van. Az 1981-85-ös gazdasági terv nagy része megvalósítatlan maradt és ez várható az 1986/90 évekre kitűzött ötéves tervtől is. A mezőgazdasági termékek legnagyobb része exportálva lesz, hogy az állam külföldi tartozásait törlessze és a román lakosság hosszú sorokban áll, hogy a mindennapi élethez szükséges cikkeket megvegye.

A Mezőgazdasági Tanács ülése a résztvevőknek nagy csalódást okozott. A földművesek azt remélték, hogy Ceausescu a magyar és bolgár mintára csökkenteni fogja az állam beavatkozását a mezőgazdasági munkába. A Kommunista Párt Központi Bizottsága Ceausescu fenti bejelentése után rendkívüli ülést tartott, amely a szokványos két nap helyett két órát tartott csak, és Ceausescu tervét nem is tárgyalta. Nem világos, hogy a Bizottság tagjai hallgatásukkal a tervvel szembeni helytelenítésüket akarták-e kifejezni, vagy Ceausescu leállította-e a tervvel kapcsolatos további tárgyalásokat.

+++

1987. november 21-én New Yorkban az Amerikai Erdélyi Szövetség és a Hungarian Human Rights Foundation keretén belül megalakult egy segélycsoport, melynek célja, hogy kisebb-nagyobb egyéni csomagokat küldjön elsősorban sokgyermekes családoknak Erdélybe és ezen túl a rászorulóknak. És ki nem szorul segítségre ma Romániában? Azt szeretnénk, hogy megérezzék ott a kinyújtott testvéri kezét. Kérlek, csatlakozz hozzánk. Ha rendszeresen, mondjuk kéthavonta vállalunk valaki részére kis küldeményt, az melegebb, jobb érzés, mint ha egyszer kapnak egy nagyobb csomagot és aztán megfeledkezünk róluk.

A veszedelmes hidegben éhezõ ember szenvedése határtalan. Segélykiáltásuk ide hallatszik, barátot, testvért keresve az idegenben: olyant, mint mi vagyunk. Ne legyen nyugodt percünk, míg nem válaszolunk rá. Tennünk kell értük, éspedig most, azonnal, hogy megérezzék, hogy nekünk drágák, halványodó magyar jövõnk legigéretesebb kincsei.

Segítség? . . . Testvér, gondold csak el, itteni életedben mit neveznél te segítségnek? Komoly anyagi hozzájárulást egy ház megvételéhez, vagy lehetõséget megfelelõbb álláshoz, kapcsolatot befolyásos emberekhez. És tudod, itt mirõl van szó? 1 kg kávéról, lisztrõl, cukorról, tejporról, kis fûszerrõl éslesztõrõl, aszpirinról, vitaminokról, melyek súlyos hiánycikkek Romániában. Különös kérés ez? Különös igen, rendkívüli, eltorzult idõkben. -- Itt örömmel, nyugodt lelkiismerettel készülünk a következõ hónapokra, miközben ott kórházakban két szülõanyát fektetnek egy ágyba, heti egyszeri ágynemõ-cserével, mert mosáshoz nincs villanyáram, nincs mosópor. A pelenkázatlan csecsemõk körül a bûz leírhatatlan. -- Ismerek olyan esetet, mikor a nõi osztályon egyetlen pár gummikesztyûvel vizsgálta meg aznap összegyûlt pacienseit az orvos. -- Ha mentõre van szükség, elõször megkérdik a beteg korát és, ha 70 éven felüli, ki se mennek érte. Panasztevésre nincs lehetõség. -- A gazdasági csõd miatt mindinkább szõv arról Romániában, hogy megszüntetik a nyugdíjakat. Az õregek költözzenek gyermekeikhez és, ha erre nincs mód, menjenek öregotthonba (ami még meg sincs szervezve).

Élelmiszerjegyre járó havi 2 kg gríz fejadagért éjjel-nappal sorba áll az egész család, egymást váltva, dermesztõ hidegben és mikor

-19-

reá kerül a sor, megkapja a gríz, de csak úgy, ha irtózatoss, használhatatlan, borzalom "élelmiszereket" hozzáadásával. Ilyen a lejárt és már megromlott konzerv; elõbb megfagyasztott, de mostanra megbûdösödött kínai hal, amivel nincs mit tenni, -- még az ottani ínségben sem -- mint az üzletbõl kijõve, szemébe dobni. Nincs lisztszolgáltatás még élelmiszerjegyre sem.

A lakások hõmérséklete télen az 53 Fahrenheit fokot nem haladhatja meg és van, mikor napokig szünetel a fûtés.

Csomagküldéssel kapcsolatban néhány jó kis gondolatot leírok most, melyeket itt már többen követünk és eddig megfelelõnek mutatkozott. Bizonytalanságot csak az okoz, hogy Romániában a szabályok állandóan változnak és amit ma nem várnak meg, azt holnap talán igen, sõt ma is egyik helységben más az elbírálás, mint a másikon. -- Ha vaját akarunk küldeni most télen, nem romlik meg, ha repülõpostán (kb. 7 nap alatt odaér) "little package"-ként adjuk fel. Így a tarifa alacsony, de csomagolással együtt sem lehet 2 fontnál több. A kiírtított 1 quartos, vagy fél gallonos tejeskarton a legjobb csomagoló doboz. Ebbe belefér 1 font vaj, csomagolásával együtt, mely védi. (Erdélyben a havi fejadag 10 dkg vaj; egy ilyen csomag tartalma 45 dkg) Ezt szoktuk kiegészíteni csokoládéval, kakaóval, Tang nevû narancssporral, teazacsókkal, levesporral, cukorral, liszttel, száraz éslesztõvel, vitaminnal, gyógyszerrel.

Ha hajlandók vagyunk magasabb tarifára átváltani, akkor persze küldhetünk többet, nagyobb csomagolásban és hajópostával is nem romlandó dolgokat.

A postal feladószelvényekre pontos tartalmat kell ráírni. De Romániáról lévén szó, a csomag belsejében is legyen egy egész pontos felsorolás, súly és darab szerint. Ami nincs a listában, az már el is tûnik.

Rendszeres, komoly segítségre aztán van más kiváló lehetõség, de ennek részleteit most itt nem tudom leírni. Katalógust postán lehet kérni a következõ címen: M. T. International Inc., 117 South Main Street, Mishawaka, Indiana 46544. -- Telefon: 1(219)259-0010. Pillanatnyilag ez a leghatásosabb segítség és hosszú tapasztalataink szerint teljesen pontos, megbízható. A katalógus románnyelvû, de telefonon adnak angolnyelvû felvilágosítást. Fontos, hogy senki se veszítse el kedvét. En is szívesen segítségére vagyok bárkinek további magyar nyelvû felvilágosítással és rászoruló erdélyiek címével is szolgálhatok. Címem: Margit Hámos, 475 Valley Place, Englewood, NJ. 07631. -- Telefon: 1(201)567-1885.

Ha pedig valaki segíteni szeretne, de túl terhesnek találja a rendszeres csomagolást és postázást, elküldheti adományát az Amerikai Erdélyi Szövetséghez, vagy a Hungarian Human Rights Foundation címére, (ezek az adományok az adóból levonható), gondoskodunk a továbbításról Hámos Margit.

HÍREK

Halálozás: Dr. Váró György ügyvéd, volt behívott Udvarhely-vármegye-i országgyûlési képviselõ, Nagyváradon 1987. augusztus 2-án meghalt. A református egyház szertartása szerint

A Szamos és a Kraszna folyók közötti területszakaszon öntözőcsatornáknak álcázott tankcsapda-rendszert építenek a közeljövőben. A tervek elkészítésével egy bukaresti tervezőiroda szebeni fiókját bízták meg. Az infrastruktúra és az elektronika megtervezését egy szatmári iroda végzi.

A terv a közelmúltban született, Bukarest akkor 1990-es időhatárt szabott a munkálatok elkezdéséhez. Az elmúlt hónapban azonban olyan utasítás érkezett, hogy az építkezés még ebben az esztendőben meg kell induljon.

Értesüléseink szerint a Szamos vizét Szatmárnál négy méterre duzzasztják majd, s ebből fogják táplálni a csatornákat.

Erdélyi megfigyelők ezt a beruházást is annak az átfogó célkitűzésnek a részeként interpretálják, mely a Magyarországgal szembeni általános hisztériakeltést hivatott szolgálni.

/Bukarest 1987. VII 30./

Az idén püspöki rendelet szabályozta a felvételizők számát a római katolikus teológián

Dr. Jakab Antal gyulafehérvári római katolikus püspök 1986/1987-es rendelete alapján idén huszonötön kezdhetik meg tanulmányaikat a teológiai egyetemen. Ez a szám kilenccel nagyobb mint a tavaly felvettek száma, és tizenötlet nagyobb annál, mint amit a hatóságok idénre engedélyezni szándékoztak.

Az elsővételek összetétele a felvételek szempontjából a következő:

--felvételt nyert 14 fő, akik közül idén tízen katonai szolgálatot kötelesek teljesíteni, négyen pedig megkezdhetik tanulmányaikat;

--a tavaly bejutottak és időközben katonai szolgálatukat letöltötték közül 16 személy szintén az idén kezdi meg tanulmányait;

--a múlt évben a hatóságok nyomására helyhiány címén eltanácsolt 5 személy külön püspöki rendelettel szintén ez évben kezdheti meg tanulmányait az idén a teológiai egyetemen.

Az ügy hátteréhez tartozik, hogy 1985-ben -- a Vatikánnak tett látszatengedményként -- Bukarest felkérte a gyulafehérvári püspököt, hogy emlékiratban közölje: hány teológus évenkénti képzésével látná biztosítva az erdélyi római katolikus lelkészutánpótlást. Dr. Jakab Antal emlékiratában 25 főben jelölte meg ezt a számot, amit Bukarest azóta sem vett figyelembe. Épp ellenkezőleg. 1986-ban Gyulafehérvárnak csak 16 főt hagyott jóvá; az idén pedig a gyulafehérvári és a Iasi-i teológiai egyetemeknek összesen 16 főt engedélyezett. Ez volt az a pont, ahol a püspökség -- az 1985-ös emlékiratra hivatkozva -- megtagadta Bukarest utasításának végrehajtását, és helyreállította -- legalább ezen a téren -- a püspökség és az egyetem autonómiáját.

A román vezetés az elmúlt esztendőben minden téren szűkíteni igyekezett az erdélyi római katolikus egyház lehetőségeit. A híveket pedig -- akik szinte teljes számban a magyar nemzeti kisebbség körébe tartoznak -- román nyelvű liturgia felvételére igyekeztek kényszeríteni. Jakab püspököt jó ideje nem is engedték ki az országból. Az erdélyi képviselést egy Ioan Robu nevű, bukaresti katolikus püspök sajátítja ki, akit a román hatóságok a Vatikánnal a gyulafehérvári püspökség fölé akarnak érsekké kineveztetni.

/Gyulafehérvár 1987. VIII 4./

2) A marosvásárhelyi orvosi egyetemre felvett nemzetiségi diákok aránya

Az idén a marosvásárhelyi Orvostudományi és Gyógyszerészeti Intézetbe felvételt nyert diákok aránya nemzetiségi szempontból 7:1, vagyis 7 román diákra esik 1 nemzetiségi.

A főiskola dékánai hivatalából kiszivárgott információk szerint az arányt Bukarestben határozták el, és hangsúlyozták, hogy az nem a román és magyar diákok arányára vonatkozik, hanem a román és nem-román diákokéra.

A marosvásárhelyi Orvostudományi és Gyógyszerészeti Intézetet a magyar nyelvterület egyik legrégebbi és leghíresebb természettudományi intézményeként tartották számon, melyen a magyar volt a mindenkori tannyelv. A román hatóságok 1985-ben jelentették be igényüket, hogy az Intézetet felszámolják és tudományos képzésre átadják a hadseregnek. Ez nem következett be. De az igen, hogy ma már nem, hogy anyanyelvükön nem tanulhatnak itt a magyar diákok, de személy szerint sem maradt lehetőségük, hogy erre az egyetemre felvételt nyerhessenek.

/Marosvásárhely 1987 VIII 6./

Augusztus első hetében véres incidensre került sor a Fehér megyei Szászsebesen. A nagy erővel kivonuló államvédelmi csapatok szabályos csatát vívtak a városka cigány lakosságával.

Az összecsapás előzménye az volt, hogy a -- kezdetben szászok által lakott, majd menekülésük után nagyrészt őrómániai cigányokkal benépesített -- Szászsebes élére román polgármestert neveztek ki. Az elégedetlenséget tetézte, hogy a hatóságok az itóbbi hónapokban semmit sem törődtek az ellátással, viszont -- parazitizmusra való hivatkozással -- megvontak jónéhány kisipari engedélyt.

Az új polgármester kezdetben a helyi rendőrséggel igyekezett megfélemlíteni a lakosságot, de amikor ez hiábavalónak bizonyult, a megyeközpontból, Gyulafehérvárról, sőt még a Zsil-völgyéből is odarendeltek felfegyverezett Securitate alakulatokat.

A könnygázgránátokkal támadó katonákat a cigányok közáporral fogadták, majd visszavonultak házaikba. Szabadon engedték a kutyákat melyeket a hadsereg legépfegyverezett. Lövöldözésnek emberi áldozatai is voltak, a sebesültek számát több százra becsülik.

Romániai pártkörökben is megrendült és kritikát váltott ki a Securitate-csapatok eltűzött buzgalma. Am úgy értesültünk, hogy épp a pártvezetés kelt az intézkedés védelmére, melynek fő okát abban jelölte meg, hogy nem tűrhető, hogy "a magyarok és a szászok után most

21 Munkaszolgálatos századok Romániában

Augusztus 31-én futott ki a kolozsvári központi állomásról a a szerelvény, mely 1,000 munkaszolgálatost vitt a Cernavoda-i atomerőmű építéséhez. A katonai behívóval hathavi munkára fogott kolozsváriak 85%-a helybeli magyar szakmunkás; míg 15%-uk a közelmúltban börtönből szabadult, különböző nemzetiségű egyén.

A 18-55 életév közötti munkaszolgálatosokat Cernavodában bádoglemez barakkok várták. Megérkezésük után kopaszra nyírták őket. A barakkokban nincs villanyvilágítás, fűtés. Hideg folyóvíz is csak hetente két alkalommal van.

A munkaidő napi 10-12 óra, amit a munkaszolgálatosok földmunkával kötelesek tölteni. A munkatáborok fenntartási költségeit az egyéneknek maguknak kell megfizetniük, így jövedelmükből semmit se

22. küldhetnek haza. A hátrahagyott család jövedelmekiegészítésként a gyermek- és az ügynevezett régiségi pótlékon túl Kolozsvárról gázfogyasztási hozzájárulást is kap. A kiegészítés volumene azonban átlagban nem haladhatja meg az 1,800 lej-t. Mivel azonban az érintettek között sok a nagycsaládos, ez az összeg távolról sem éri el a létminimum szintjét.

Információink szerint a már elvitteken kívül Erdély-szerte mintegy 3,000 férfi -- legtöbbször magyar -- kapott munkaszolgálatos katonai behívót. Ezeknek is augusztus végén kellett volna bevonulniuk, de a mezőgazdasági betakarítások miatt egyelőre két havi haladékot kaptak. /Kolozsvár 1987. IX 2./

A mezőgazdaság militarizálása Romániában

Egybehangzó beszámolók szerint rendkívül rossznak ígérkezik az idén a burgonya és kukorica termés egész Romániában. A helyzet súlyosságát jelzi, hogy az elmúlt esztendő éhínségei során a lakosságot burgonyával azért többnyire még el tudták látni.

Jelenleg Erdély északi megyéiben a burgonyát már adagolják: személyenként 5, egyes helyeken legfeljebb 10 kilogrammot lehet vásárolni, természetesen hosszas sorbanállás után. Szatmárnémetiben egy multheti burgonyaosztás alkalmával a tolongásban az egyik elárusító nő életét veszítette.

A kukoricahiányt elsősorban az állattenyésztés sínyli meg. Tavaly még 70 lej volt az elsőlyű sertés kilogrammonkénti ára. Ma már csak 40 lej.

A betakarításnál a hatóságok a korábbi évek gyakorlatát alkalmazzák. Tehát többnyire diákokkal és ipari munkásokkal lehet találkozni a földeken; néhol katonákkal. A rendőrség és más, a bel- és hadügyminisztériumnak alárendelt paramilitáris szervezet egységei éjszakánként őrséget állnak a szántóföldeken, hogy senki se vihessen el semmit a learatott -- és tulajdonjogilag egyébként egyes szövetkezetekhez tartozó -- terményekből. Rendőröket és katonákat persze nemcsak éjszaka lehet látni. Ők felügyelnek ugyanis az aratás minden mozzanatára. A kombájvezetők mellé éppúgy kirendelték őket, mint a cséplőgépekhez. Illetve -- szintén immáron hagyományyszerűen -- katonai teherautók szállítják ki Erdélyből a termést.

A bukaresti kormány tehát az ipar 1985-ös militarizálása után most már a mezőgazdaságot is militarizálja. /1987. IX 20./

Újabban egész családokat rendelnek munkaszolgálatra

Szeptember 25. és 27. között a Cernavoda-i atomerőmű káderosztályának vezetője több munkatársával végigjárta Erdély több városát. A látogatás hivatalosan közölt célja munkaerőtoborzás a katonai felügyelet alá helyezett atomerőművi munkálatokhoz.

A küldöttség a "szükségletnek megfelelően" válogatta ki azokat a tapasztalt -- nagyobb, sőt kiemelkedő bérkategóriával rendelkező -- munkásokat, akiknek listáját a megfelelő üzemeknek előzőleg köteleességszerűen össze kellett állítaniuk.

A sepsiszentgyörgyi gépgyárból (IMASA) legalább 750, a vasúti építőelemeket gyártó vállalatból (IPCCF) legalább 220, a csíkszeredai traktorgyárból (ITC) pedig legalább 550 embert válogattak ki, akiknek eredeti munkahelyük azonnal felmondott, míg a Cernavoda-i építőtelep egyidejűleg felajánlotta, hogy munkahelyet biztosít számukra. A munkásokkal közölték, hogy ha öt napon belül nem foglalják el új

23 munkahelyüket, akkor -- mivel sem szülőföldjükön, sem pedig a környező megyékben nem kaphatnak állást -- parazitizmus vádjával, gyorsított eljárással elítélik őket. A fenyegetések ellenére többen munkát próbáltak keresni a helyi termelőszövetkezetekben, de közölték velük, hogy hivatalos úton munkakönyvüket már előzőleg átküldték Cernavodra, így sehol másutt nem vállalhatnak munkát.

Az eljárás természetesen nem korlátozódik csak az említett vállalatokra, városokra és megyékre. Brassóból, az ügynevezett kettős üzemből szintén több száz munkást irányítottak hasonló körülmények és feltételek mellett Cernavodára. A szentkeresztbányai vasúzem 300 dolgozóját pedig -- a Cernavoda-i hasonló módszerekkel szintén -- Óromániai Galati kohászati kombinátjába helyezték át.

A munkásokkal közölték, hogy vigyék magukkal családjukat is, minthogy alighanem ez lesz elhelyezésük, illetve munkábaállításuk "végső megoldása." Helyükbe ugyanis a Székelyföldre már meg is indultak azok az óromániai munkástranszportok, melyek a megüresedett munkahelyeket fogják feltölteni. /Sepsiszentgyörgy 1987. IX 31./

Gesztusok Magyarország felé egy katonai aktiválésen

Ez év augusztusa-szeptembere folyamán -- mérvadó román körök közlése szerint -- Bukarest mérsékelni kezdte a Magyarországgal szembeni ellenséges propagandáját. A döntés hátterében minden bizonnyal annak tudomásulvétele áll, hogy a magyar kormány ezúttal nem volt hajlandó szó nélkül fogadni a román támadásokat és rágalmakat, és továbbra sem hajlandó szemet hűnyni az erdélyi magyarság jogfosztásának ténye fölött. A román kormány visszakozó álláspontját tükrözi Ion Dince miniszterelnök-helyettes beszéde is, melyet -- bizalmas körben -- a román hadügyminisztérium elmúlt heti pártaktiváján mondott. Itt Dinca kijelentette: "Minden jó lenne, ha az amerikai kormány nem avatkozna be Románia belügyeibe. Az amerikai zsidó körök hibásak a nemzetiségi kérdés bolygatásáért. Ők úszítják Romániában a nemzetiségeket." Bukarest nemrég ugyanezeket a vádakát még a magyar kormánynak címezte.
/Bukarest 1987. X 1./

16

Magyarul nem tudó tanítónőt neveztek ki egy magyar tannyelvű iskola első osztálya élére

A marosvásárhelyi 18-as számú zenetagozatú iskola magyar első osztályába az idén 39 tanuló jelentkezett. A szülők 1987. szeptember 7-én értesültek arról, hogy az osztály élére egy Viorica Pop nevű, magyarul nem tudó tanítónő kerül, aki előzőleg cukorgyári munkás volt, s onnan emelték ki és végeztettek el vele egy tanítói gyorstanfolyamot

Ezt követően a gyermekek mintegy egyharmada átiratkozott egy nem zenei tagozatú másik iskolába. Azok a szülők akiknek a gyermekei az osztályban maradtak, bizottságot alapítottak, s felkérték az igazgatónőt -- aki Pop kinevezését tanítóhiánnyal indokolta --, hogy egy általuk megnevezett, nagy tapasztalatú és épp állás nélkül maradt magyar tanítónőt helyezzen az osztályba. Ezt a tanítónőt azonban a tanfelügyelőség egy nap leforgása alatt Mezópanitra küldte.

Az iskola román nemzetiségű igazgatónője -- aki egyébként a megyei főtanfelügyelő felesége -- a továbbiakban nem volt hajlandó fogadni a szülői bizottságot. Mi több, szankciókat helyezett kilátásba s nyomatékkeppen kicsapott egy, a zenei tagozat negyedik osztályába járó gyermeket, akinek a testvérét a szülők nem voltak hajlandók a Viorica Pop által vezetett első osztályban bennhagyni.

/Marosvásárhely 1987. X 3./

TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR